

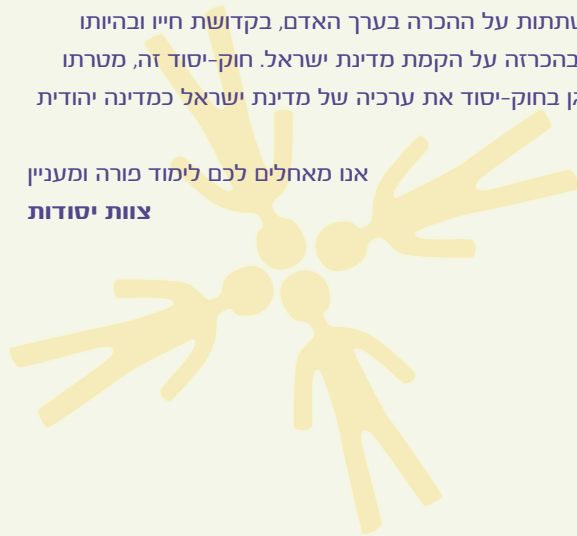
מבוא

"כבוד האדם" ו"כבוד הבריות" הם ביטויים השגורים על לשוננו ושכיחים בשיח החינוכי ובשיח הציבורי. מה עומד מאחורי ביטויים אלו? מסתבר שהתשובה אינה פשוטה כל כך. ביהדות פוגשים את המושג "כבוד" פעמים רבות, אולם בעיקרו של דבר הכוונה ל"כבוד לבעל סמכות", כגון להורים, למורים, לרבנים ולשליטים. כבוד מסוג זה מעוגן במקורות. בתורה כתוב: "כבד את אביך ואת אמך"¹ ו"והדרת פני זקן"², ובדברי חז"ל נאמר: "לימדה תורה דרך ארץ לחלוק כבוד למלכות"³, ואפשר להביא עוד דוגמאות רבות. אולם אין תפיסה זו של הכבוד ביהדות תפיסה מלאה. עיון במקורות ילמד אותנו שלפי היהדות יש לתת כבוד לכל אדם באשר הוא אדם, ללא התחשבות במעמדו האישי, החברתי והתפקודי. כבוד זה נובע קודם כול מהיות האדם נברא בצלם אלוקים: "ויברא אלוקים את האדם בצלמו בצלם אלוקים ברא אותו וזכר ונקבה ברא אותם"⁴ וכן "חביב אדם שנברא בצלם"⁵. מעמד מיוחד זה של צלם אלוקים מחייב את האדם ליחס בסיסי של כבוד לזולתו, כבוד הכרוך קודם לכול במניעת ביזיון: "מלבין פנים אין לו חלק לעולם הבא"⁶. כן כרוך הכבוד במעשים חיוביים המבוססים על דברי הגמרא: "גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה"⁷. על פי עיקרון זה התירו לכהן להיטמא בלוותו את האבל מבית הקברות לביתו, ועוד. הרב יוסף דב סולובייצ'יק כותב בספרו ימי זיכרון: "ייתכן שכל המצוות שבין אדם לחברו מבוססות על הערך של כבוד הבריות"⁸.

אחת מאבני היסוד בקשר בין בני אדם היא מתן יחס של כבוד. "איזהו מכובד? המכבד את הבריות"⁹, על אדם המוגש אדם אחר לכבד אותו מעצם בריאתו בצלם האלוקים, כלי להתחשב בגילו, במראהו, במוצאו, בדעותיו ועוד. החובה להתייחס בכבוד בסיסי לכל אדם שנברא בצלם, היא ערך יסוד דמוקרטי. רעיון זה מהווה תשתית לערכים רבים המגולמים בשיטה הדמוקרטית. תפיסה זו מהווה גם בסיס לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הפותח בהצהרה הבאה: "זכויות היסוד של האדם בישראל מושגות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן חורין, והן יכובדו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל. חוק-יסוד זה, מטרתו להגן על כבוד האדם וחירותו, כדי לעגן בחוק-יסוד את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית".

אנו מאחלים לכם לימוד פורה ומעניין
צוות יסודות

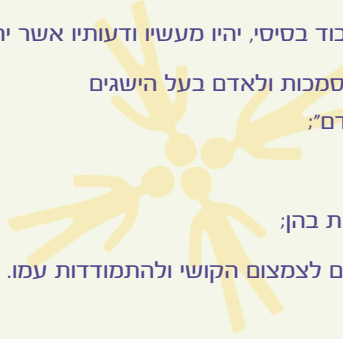
1. שמות כ, יא.
2. ויקרא יט, לד.
3. מדרש תנחומא, פרשת וישלח, סימן ג.
4. בראשית א, כז.
5. אבות ג, יד.
6. ילקוט שמעוני, פרשת כי-תצא, רמז תקלח.
7. בבלי ברכות יט, ב.
8. י"ד סולובייצ'יק, ימי זיכרון, בעמ' 9.
9. אבות ד, א.

יחידת לימוד והפעלה בנושא כבוד האדם

מטרות חינוכיות

- לבסס את המודעות לכך שכל אדם זכאי לכבוד בסיסי, יהיו מעשיו ודעותיו אשר יהיו;
- להבחין בין שני סוגים של כבוד: "כבוד לבעל סמכות ולאדם בעל הישגים או מידות טובות" ו"כבוד לאדם באשר הוא אדם";
- ללמוד מקורות יהודיים לסוגי הכבוד השונים;
- להכיר דרכי יישום של "כבוד האדם" ולהתנסות בהן;
- להכיר בקושי לכבד את השונה, ולהציע דרכים לצמצום הקושי ולהתמודדות עמו.

מבנה היחידה

שיעור ראשון:

<p>לבסס את המודעות לכך שכל אדם זכאי לכבוד בסיסי, יהיו מעשיו ודעותיו אשר יהיו</p> <p> התאמת כרטיסים</p> <p> דיין</p>	<p> מטרות</p> <p> מהלך הפעילות</p>	<p>למי ניתן כבוד</p> <p> כרטיסי דמויות</p> <p> כרטיסי התנהגות</p>	<p> נושא השיעור</p> <p> חומרים נלווים</p> <p> זמן - מומלץ -</p>
		45 דקות	

שיעור שני:

<p>להבחין בין שני סוגים של כבוד: "כבוד לבעל סמכות ולאדם בעל הישגים או מידות טובות" ו"כבוד לאדם באשר הוא אדם"</p> <p> ללמוד מקורות יהודיים לסוגי הכבוד השונים</p>	<p> מטרות</p> <p> מהלך הפעילות</p>	<p>שני סוגים של כבוד</p> <p> שני דפי "יומני היקר"</p> <p> דף "שני סוגים של כבוד"</p>	<p> נושא השיעור</p> <p> חומרים נלווים</p> <p> זמן - מומלץ -</p>
		45 דקות	

שיעור שלישי:

<p>להכיר דרכי יישום של "כבוד האדם" ולהתנסות בהם</p> <p>להכיר בקושי לכבד את השונה, ולהציע דרכים לצמצום הקושי ולהתמודדות עמו</p>	<p> מטרות</p> <p> מהלך הפעילות</p>	<p>עושים כבוד</p> <p> כרטיסי אירועים</p>	<p> נושא השיעור</p> <p> חומרים נלווים</p> <p> זמן - מומלץ -</p>
		45 דקות	